INDEX SCHOLARVM

QVAE

AVSPICIIS AVGVSTISSIMI REGIS

FRIDERICI GVILELMI IIII.

IN

LITTERARVM VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA
RHENANA

PER MENSES AESTIVOS A. CIƆIƆCCCL. 1850

A DIE XV. M. APRILIS

PVBLICE PRIVATIMQVE HABEBVNTVR.

Ritschl F., De Stichi Plautinae vetere retractatione.

F. Ritschl De Stichi Plautinae vetere retractatione

BONNAE
FORMIS CAROLI GEORGII.

VNIVERSITATIS FRIDERICIAE GVILELMIAE RHENANAE

RECTOR ET SENATVS

CIVIBVS

S.

Retractatarum olim fabularum cum et caussae et formae variae fuerint, tum memorabile inter cetera illud est genus διασκευάσεως, quod et pertinuit ad personarum nomina et ex eisdem hodie cognoscitur. Cuius generis luculento documento Stichus est Plautina. Et retractatam quidem eam fabulam esse gravissimo argumento hoc intelligitur, quod, qui nunc decem versus scenam primam terminant, nec a verborum sententiarumque tenuitate ullam illi commendationem habentes nec cum proxima scena apte coeuntes, omninoque non minus post eos qui praecedunt sororum sermones quam ante eos qui ab I, 2, 11 sequuntur prorsus supervacanei, hos igitur versus, in quibus iam Scaligero offensioni fuit mira *paenitet* verbi constructio, prorsus omittunt membranae Ambrosianae. Quos quidem relictos esse e tali recensione huius fabulae coniicimus, qua novae actioni scenicae aliquanto post Plautinam aetatem consuleretur. Quo consilio credibile est in eius cantici locum, a quo Plautina fabula ordiretur, iambicis senariis perscriptam scenam substitutam esse, ut quod genus numerorum plus gratiae esset eis temporibus habiturum, quibus impeditiora canticorum metra prorsus non intellecta esse vel L. Sisennae exemplo compertum est. Eiusque recensionis contagio, nisi fallimur, etiam ad proximam scenam aliqua ex parte pertinuit, de cuius turbis et longum est dicere explicatius et certo statuere difficile.

In eadem igitur fabula sororum nomina feruntur Panegyris et Pinacivm, pueri Dinacivm. Atqui nec per se probabiliter factum est Dinacium nomen: nec, si modo factum sit, brevem ab initio syllabam habiturum sit, qualem numeri requirunt

II, 1, 11 et II, 2, 10, commendant reliquis locis: nec ab ipsa memoria librorum fidem habet, cum pro illo et Ambrosianus codex et Vetus Camerarii Pinacium formam substituant, quo etiam *piacium* corruptelam spectare apparet. Quodsi Pinacium nomen fuit pueri, satis illud cum in grammaticam tum in personam conveniens, consequens est non esse idem nomen eiusdem fabulae alii personae eique honestissimae mulieri a poeta impositum longe ineptissime: quanquam id ut crederet Bothius ab se impetrabat. Atque hoc ipsum cum ne fiat quidem in Ambrosiano libro, qui Pamphilam dicat quam reliqui Pinacium, ecquis dubitabit quin recte illud nomen Plautinae quidem fabulae restituatur? Cuius autem libri in alterius nomine mulieris fidem perspeximus, eiusdemne de sororis nomine testimonium reiiciemus? ut qui non Panegyris et Pinacivm, sed Philvmena et Pamphila nominibus primam fabulae scenam inscribat. Non mehercle qui sapiat dubitabit quin haec sint vere Plautina nomina, per *διασκευάσεως* demum occasionem expulsa. Cuius *διασκευάσεως* non est mirum quaedam vestigia cum pristinae illibataeque fabulae memoria casu permista esse. Haec enim novae recensionis vis fuit, ut, qui in scenae inscriptione Plauti manum servaret, idem tamen liber in ipsis sermonibus novicio invento locum daret et *Panegyris* admitteret pro *Philumena* I, 3, 92 et II, 2, 7. Quibus locis maioris opinor audaciae futurum sit tralaticium nomen patienter propagare quam praeter libros confidenter instaurare pristinum, quod quidem illius prosodiacam mensuram pari ratione aequat atque quae inter Pamphila et Pinacium formas intercedit.

Effecit autem huius rei evidentia, ut progrederemur longius et alius nominis integritatem primum addubitaremus, mox autem diligenter tota caussa pensitata fidem non habere firmiter nobis persuaderemus. Nam cum et exemplo destitutum et a ratione, si non prorsus reiectaneum, at satis mirum sit Pamphilippvs nomen Epignomi fratri vulgo inditum, tum uno fabulae loco pro illo Pamphilvs in ipso Ambrosiano apparuit. Estque is locus ita comparatus, ut servata Pamphilippus forma vix ullo pacto rationi satisfiat. Quocumque enim modo versus II, 2, 65 verba, qualia in Palatinis exstant:

> Vidistin uirum sororis Pamphilippum? — Non adest
> Immo *e. q. s.*

vel personis distribueris vel interpungendo distinxeris, aut sana sermonum concinnitas desiderabitur aut peccabitur in loquendi consuetudinem Plautinam. Contra sana atque expedita esse omnia senseris, simul atque duce Ambrosiano libro, in quo illius versus haec species est:

UIDISTINUIRUMSORORISPAMPHILUM NON NONADEST

sic colloquentium sermones dispertieris:

PHIL. Vidistin uirúm sororis Pámphilum? PIN. Non. PHIL. Nón adest?
PIN. Immo uenisse eúm simitu aiébant illi.

Non nos fugit aliquanto difficilius e reliquis quinque fabulae locis insiticium nomen expelli: sed ut tamen intentius circumspicienti interpolationis vix ambigua vestigia quaedam appareant. Ac primum animum advertunt versuum IV, 1, 2 sq. hae turbae:

Vt mihi uolup est, Pamphilippe, quia uos in patriam domum
Redisse uideo bene gesta re ambos, te et fratrem tuum.

Quorum alteri etiamsi legitimos numeros non improbabiliter sic restituas:

Vídeo bene gestá re rediisse ámbos, te et fratrém tuum,

tamen si semel concedendum est traiecta esse Plautina verba, non profecto multo maioris audaciae, quam *rediisse* verbum transponere post *gesta re*, hoc fuerit ut in priorem versum *uideo* verbum reiiciatur turbatique ordinis caussa e removendi *Pamphile* nominis consilio repetatur, cui percommodus in tali versuum illorum conformatione locus:

Vt mihi uolup est, quía uos uideo, Pámphile, in patriám domum
Béne re gesta rédiisse ambos, témet et fratrém tuum.

Quam mutationem si qui forte hariolantis potius esse quam divinando emendantis putabunt, hoc cogitent quaeso, illam qui formidet, facere non posse quin aut planissimi testimonii veterem atque antiquam auctoritatem ignave spernat aut unius in eadem fabula hominis diversis nominibus placide servatis duas quas discernere liceat recensiones mixtas relinquat. Atque lenitur profecto violentiae si qua est offensio illius eo, quod tam est expedita reliquorum exemplorum tractatio quam huius esse disceptabilem sentimus. Etenim versu IV, 2, 5:

Adgrediar hominem. o sperate Pamphilippe, o spes mea,
O mea uita, o mea uoluptas, salue:

quis tandem post *sperate* vocativum languidissima ferat *spes mea* verba? de quorum corruptela dubitatio non esset, etiamsi nomen hominis nihil quicquam controversi haberet. Poeta quid scripserit, satis docere similium comparatio potest:

Adgrediar hominem. o sperate Pamphile, o salus mea.

Huicine autem versui Plautinam nominis formam reddes, non reddes ei qui praecedit quantumvis alia offensione libero? Quem cum poeta talem nisi fallimur emisisset:

Set uideon' ego Pamphilum cum fratre suo Epignomo? atque is est: una deleta *suo* vocula licuit noviciae recensionis auctori *Pamphilippum* suum invehere. Nec maiore opera quam in his duobus, qui quales in Ambrosiano exstiterint ne compertum quidem hodie est, in eis qui supersunt versibus IV, 1, 22 et IV, 2, 16 vel ad inferendum suppositicium nomen olim opus fuit vel nobis opus est ad verum sic revocandum:

Set eccum fratrem Pamphilum meum incedit cum socero suo.
Quid ais, Pamphile? Pa. Ad cenam hodie hercle alio promisi foras.

Quippe in exilium vocularum vel omissione vel accessione, cuius generis infinita est in Plautinis libris frequentia, omnis vertitur mutatio.

Praeter haec quae tractavimus dubitationem facile moveat Sagarinus nomen insolenter correpta paenultima singulare. Quod cui servo inditum est, is cum III, 1, 29 duobus nominibus prorsus absurde copulatis *Sagarinus Syrus* dicatur, non profecto inepte quispiam in veri Syrus nominis locum ab interpolatore Sagarinum esse substitutum, uno autem hoc loco Plautinae manus vestigium casu relictum opinaretur, nisi talem argumentationem illud everteret quod, nisi omnia fallunt, illo ipso versu *Syrum* nihil est nisi corruptum *feram* verbum. Quis enim haec quae vulgantur vel intelligat vel concoquat:

Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proxumo,
Tui fratris ancillam: eo condixi, in symbolam
Ad coenam ad eius conseruom Sagarinum Syrum —?

Vbi cum in Palatinis libris *condici* et *sirum* scriptum sit, nihil nostro iudicio evidentius hac esse emendatione potest:

eo condicam : sumbolam
Ad cenam ad eius conseruom Sagarinum feram.

Quam prorsus confirmant quae paullo post sequuntur:

Iam hercle ego per hortum ad amicam transibo meam
Mi hanc occupatum noctem: eadem sumbolam
Dabo et iubebo ad Sagarinum cenam coqui.

Atque haec more maiorum prolusimus scholarum quae vobis offeruntur renuntiationi, quo denuo moneamini, quod esse summum in discendis litteris putamus, ut ne quid credatis temere: non qui temere de quibuslibet dubitare vos iubeamus, sed cum ratione dubitare de omnibus prius quam, quae dubitationem non habere intellexeritis, recte credatis. Valete. Scr. Bonnae m. Febr. a. CIƆIƆCCCL.